

ὁ παραλογισμὸς δὲν τὸν κατέλειπον μέχρι τοῦ θανάτου του, γενομένου τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1832. Ἡ ἀτμόσφαιρα, ὑπὸ πυκνῶν πεπληρωμένη συννέφων, ὑπὸ πένθιμου ὀμίχλης βεβαρημένη, ἐφαίνετο ἐπὶ μακρὸν κλαίονσα τὸν πιστὸν ζωγράφον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς φύσεως . . .

Δ'.

Εἰς τὴν ὡραίαν καὶ μαγικὴν ἑπαυλιν τῆς Ἀββοτσφόρδης, εἰς τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἄλσος ἀναπαύεται ὁ ποιητὴς τοῦ Μαρμιάνο, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βαθερλέϋ καὶ τοῦ Ἰδανώη. Εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνός του, πληρώσας διὰ τῆς φήμης αὐτοῦ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς καθόλου Εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας, ἐνάμιλλος τοῦ Βύρωνος, τοῦ ὁποῖου ἀείπατε διετέλεσε φίλος, ἐμαράνθη αἰφνυδίως, ὡς μὴ ὦφειλε, περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του, καταβληθεὶς ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην. Ἡ ἀπογοητευθεῖσα ψυχὴ του εἶχεν ἀπαυδήσει ἤδη, πρὶν ἢ εἶτε τὸ σῶμα αὐτοῦ καταβῇ εἰς τὸν παγερὸν τοῦ θανάτου κευθμῶνα. . . Πλήρης ζωῆς, πλήρης εὐκλείας καὶ φήμης εἶχε προοιμιάσει τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ στάδιον, τοσοῦτον ἐνδόξως συνεχίσας αὐτὸ διὰ τοῦ μυθιστορικοῦ· σπανίως ποιητὴς ἢ συγγραφεὺς εἶδεν ἑαυτὸν διὰ τοσαύτης δόξης περιβληθέντα· ποικιλία συγγραμμάτων ὑπῆρξαν τὰ προϊόντα τῆς μεγάλης καὶ ἐξόχου αὐτοῦ διανοίας: Ποιήματα, μυθιστορήματα, ιστορίαι, κριτικὰ καὶ βιογραφικὰ συγγράμματα, λυρικά ποιήσεις, δράματα, ἀρχαιολογικαὶ μελέται καὶ πληθὺς ἄλλων φιλολογικῶν ἐργασιῶν. Ἡ γηραιὰ τῶν Βάρδων Σκωτία εἶχεν ἀναγεννηθῇ ὑπὸ τὰ εὐμολπα καὶ περιπαθῇ αὐτοῦ ἄτματα, ἀφ' ὧν λιγὺ καὶ ἐναρμόνιον ἐξερχέτο μέλος. Ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος τούτου καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἡ φιλολογία ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς· ἔζων εἰσέτι ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σχίλλερ, ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ὁ Βύρων, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὁ Μαντσόνι, ἐν τῇ Γαλλίᾳ ὁ Σατωβριάνδος καὶ ὁ Βερανζέρος· ὁ Βάλτερ-Σκόττ οὐδὲν τούτων ἐναπελείφθη. Ἡγεμὼν Σχολῇ πολλοὺς καὶ ἐξόχους ἀριθμοῦσης ὁπαδοὺς,

οὐδέποτε θέλει λησμονηθῇ, διότι ἡ δόξα αὐτοῦ εἶναι δόξα τῆς Σκωτίας, ἥτις οὐδαμοῦ ἀπεικονίζεται τοσοῦτον ἀληθῆς, τοσοῦτον φυσικῇ, ὅσον εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς Βάρδου. . .

Ὅταν ὁ θάνατος τοῦ Βάλτερ Σκόττ ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὴν πατρίδα του, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ ἡνωμένου βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐπενθηφόρησαν, ἐν δὲ τῷ Λονδίνῳ ἐκλείσθησαν τὰ καταστήματα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του. Δίκαιος φόρος ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ὀφειλόμενος εἰς τοὺς ἐξόχους ἀνδρας, οἵτινες διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν ἐτίμησαν τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς γῆν! Εὐφρόσυτος παρηγορία εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον ὅποσον ἐπώδυνον καὶ δυστυχὲς ὑπῆρξεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ τέλος τῶν μεγάλων ἀνδρῶν! . . . καὶ οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους τοσαύκις διὰ τῆς μελιρρύτου καὶ ἀρχαιοπρεποῦς ἄρπας του κατεκήλησε, τεθλιμμένοι ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατόν του ἀδιακόπως προσήρχοντο, ὅπως ἀσπασθῶσι τὸν τάφον τοῦ τελευταίου ραψώδου τῆς Καληδονίας!

N. KAZAZHS.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΡΟΛΟΥ Ε΄. ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ.

Ἀποφασίσας Κάρολος ὁ Ε΄. νὰ τελειώσῃ ἐν τῇ σιωπῇ τῆς ἐρημίας τὸ ἐπίλοιπον ζωῆς τεταραγμένης ὑπὸ πολέμων ἀκαταπαύστως διαδεξαμένων ἀλλήλους κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ βασιλείας, προσεκάλεσε τὸν πρὸ πολλοῦ ἤδη μακρὰν αὐτοῦ εὐρισκόμενον υἱὸν του Φίλιππον Β΄. καὶ ὀλίγον πρὶν τῆς παντελοῦς ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τῶν ὑποθέσεων τῆς αὐλῆς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν, τῷ ὠμίλησεν οὕτως: «Γιέ μου, σήμερον ἀρχεται δι' ἐσὲ τὸ δυσκολώτερον ἅμα καὶ ἐπικινδυνωδέστερον τῶν σταδίων· πρέπει ν' ἀκολουθήσῃς ὁδὸν τραχεῖαν καὶ ἀνώμαλον, ἐνθα αἱ μεγαλείτεραι ἡδοναὶ θέλουσιν εἶσθαι ἄκανθαι καὶ τρίβολοι· σοὶ ἐγχειρίζω σήμερον τὰς ἡνίας

τοῦ κράτους μου, ἡνίας ὀδηγούσας ἵππον ὀρμητικόν καὶ ἀδάμαστον, ὅστις οὐδ' αὐτὰς τὰς νύκτας, ὡς ὁ πλάστης πρὸς ἀνέσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐποίησε, θέλει σοὶ ἀφίνει ἥσυχον. Ὁλος ψυχῇ τε καὶ σώματι προσηλωμένος εἰς τὸ χρέος σου, προσπάθησον νὰ καταστήσῃς εὐτυχῇ τὸν λαόν σου ἐνέργησον ὥστε πανταχοῦ τοῦ κράτους σου νὰ βασιλεύωσιν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη, καὶ τότε ὁ Ὑψίστος θέλει σοὶ στείλῃ τὴν εὐλογίαν του. Ἐσο φρόνιμος καὶ γενναῖος· ἀπόφευγε τὴν ὑπερηφάνειαν, μὴ περιφρόνει τοὺς πτωχοὺς, καὶ πρὸ πάντων προσπάθησον νὰ γείνης ἄξιος τοῦ στέμματος ὅπερ σοὶ παραχωρῶ· διευθέτησαν τακτικῶς πάντα τὰ τε ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ τοῦ κράτους, καὶ τότε τὰ ὅπλα σου θέλουσιν εὐτυχῆσαι πανταχοῦ. Ἔχε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἀνδρεία τότε μόνον θεωρεῖται ἀρετὴ, ὅταν διευθετῇται ὑπὸ τῆς φρονήσεως καὶ ὅτι ὁ ἔχων λαὸν ὀλόκληρον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του χρεωστεῖ νὰ ᾔῃ ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμὸς αὐτοῦ. Τὴν ἐπαύριον ὁ πατὴρ ἐνώπιον τῶν ὑπουργῶν καὶ λοιπῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ στέψας ἰδίαις χερσὶ τὸν υἱόν του ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ μονὴν τοῦ Ἀγίου Ἰούστου, ἐν μέσῳ τῆς τερπνοτάτης «Εἰςρεμαδούρας», ὅπως παρασκευασθῇ εἰς θάνατον ἥσυχον καὶ δίκαιον.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς διετίας, καθ' ἣ ἐζήσεν ἐν τῷ Κοινοβίῳ, ἔδειξε πλείστα παραδείγματα εὐσεβείας. Καταγινόμενος εἰς τὴν καλλιέργειαν κήπου τινός, ὃν κατ' αἶτησίν του τῷ εἶχον παραχωρήσει οἱ ἀδελφοί, καὶ θυσιάζων ὥρας ὀλοκλήρους εἰς προσευχὰς καὶ λοιπὰ θρησκευτικὰ, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ συμμορφούμενος καθ' ὅλα μετὰ τῶν μοναχῶν ἐθεώρει ἑαυτὸν εὐτυχῇ.

Ἐκτὸς τῶν ῥηθεισῶν ἀσχολιῶν τοῦ βασιλέως μία καὶ κυριώτερα ἦν καὶ ἡ ὥρολογοποιΐα. Μίαν τῶν ἡμερῶν χάριν διασκεδάσεως, προσεπάθει νὰ κανονίσῃ δύο ὥρολόγια, ἃτινα εἶχε κατασκευάσει ἰδίαις χερσὶ· μὴ δυνήθεις ὁμῶς νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐπιχείρησίν του, τοσοῦτον ὠργίσθη, ὥστε ῥίψας αὐτὰ κατὰ γῆς ἀνεφώνησεν· «ὦ τῆς ἀναισθησίας! δύο ὥρολόγια δὲν δύναμαι νὰ κανονίσω ἐγὼ, ὅστις δι᾽ ἰσχυρίζομαι νὰ καθυποτάξω ποσούτους λαοὺς. Ἐπειδὴ ὁ

χαρακτὴρ του ἦν ὀλίγον ἀλλόκοτος, ἐπεθύμησεν ἡμέραν τινὰ νὰ ἴδῃ ζῶν τελουμένην τὴν κηδεῖαν του· μετέδωκε λοιπὸν τὴν ιδέαν του τοῖς ἀδελφοῖς, οἵτινες μετὰ πολλὰς ἐνστάσεις, μὴ δυνηθέντες νὰ πράξωσιν ἄλλως, ἐκόντες ἄκοντες ἐνέδωσαν εἰς τὴν ὀλεθρίαν ταύτην αἴτησιν. Ἐστήθη λοιπὸν ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μικρᾶς ἐκκλησίας κρηπίς μεγαλοπρεπῶς ἐστολισμένη καὶ ὑπ' ἀπειραριθμῶν φωτιζομένη λαμπάδων. Ἐν ᾧ περὶ τὴν κρηπίδα, ἐφ' ἧς ἐπετέθη καὶ τὸ τὸν Κάρολον φέρων νεκροκράββατον, οἱ ἀδελφοὶ σκυθρωποὶ ἔψαλλον τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν κεκοιμημένων, οὗτος ἀπεκρίνετο εἰς τὰς δεήσεις τῶν περὶ αὐτόν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς πενθίμου ταύτης τελετῆς ὁ μακαρίτης ζητήσας νὰ μείνῃ μόνος ἐν τῷ ναῷ, εἰσηκούσθη. Ἀποσυρθέντος τοῦ πλήθους, ὁ κεκοιμημένος δούλος τοῦ Θεοῦ ἐβυθίσθη εἰς βαθείας καὶ σοβαρὰς σκέψεις. Ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βασιλεύουσα σιωπὴ, αἴρνης διακοπεῖσα ὑπὸ τοῦ ἤχου τοῦ ὥρολογίου, τὸ ἀμυδρὸν φῶς, ὅπερ αἱ λαμπάδες ἀντανέκλων ἐπὶ τοῦ νεκροκράββατου, καὶ τὸ τοῦ ναοῦ πένθιμον τοσοῦτον ἐπενήργησεν ἐπὶ τοῦ κεκοιμημένου, ὥστε κυριευθεὶς ὑπὸ σφοδρότατου πυρετοῦ, ἀπέθανεν ἐντὸς δύο ἡμερῶν, θρηνηθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκὸγενείας του, τῶν συναδέλφων του καὶ ὑπ' ἀπάσης τῆς Βυρώπης.

Γ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ.

ΜΟΙΝΑΙΣ,

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ.

Τόρα ποῦ ἡ φύσις θάλλει
ὥτ' ἡ νύμφη στολισμένη,
Καὶ ἡ ἀηδὼν κρυμμένη
Εἰς τὸ δάσος κελαδεῖ,